

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ (της Ιωάννας Μουτσοπούλου)

✘ Τα παγκόσμια πράγματα αποδεικνύουν πλέον ότι η ανάγκη για απόλυτη ιδιωτική πρωτοβουλία ήταν μύθος, αλλά τώρα πια είναι αργά για να μετανοιώσουν οι αποδέκτες του συνθήματος. Σε καμμία βέβαια περίπτωση με αυτό δεν εννοούμε ότι το κράτος είναι η ορθή λύση, γιατί **κανένας θεσμός δεν μπορεί να λειτουργήσει αν δεν υποστηριχθεί σοβαρά από την πλειονότητα.**

Πίσω από κάθε κοινωνική, οικονομική και πολιτική αποτυχία βρίσκεται ο ιδιώτης, η αλαζονεία του ατομισμού, ακόμη και όταν έχουμε την αλαζονεία κάποιας συλλογικότητας που ενσωματώνει τους ατομισμούς των πολλών σε έναν απέναντι σε άλλες συλλογικότητες. Όταν το κράτος απέτυχε, απέτυχαν οι άνθρωποι που το εκπροσωπούσαν και οι άνθρωποι που πρόσβλεπαν σε αυτό κτητικά και χωρίς αντίληψη της ενότητας της κοινωνίας. Το πρόβλημα με τους ανθρώπους (κυβερνώντες και κυβερνωμένους, πλούσιους και πτωχούς) είναι ότι δεν ξεχνάνε ποτέ τα ιδιωτικά τους συμφέροντα για χρήμα, προβολή και εξουσία και γι' αυτό συναλλάσσονται με άλλους ισχυρούς ιδιώτες που τους χρησιμοποιούν για να έχουν ευνοϊκές ρυθμίσεις και αντιμετώπιση ή, αν είναι αδύναμοι, υποτάσσονται στην εξουσία για να πετύχουν τη λύση κάποιου προβλήματος ακόμη και ενάντια σε άλλους. (1)

Η ιδιωτική πρωτοβουλία στην πράξη

Όταν λοιπόν η ιδιωτική πρωτοβουλία τείνει να επεκταθεί σε τομείς όπως στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, τότε τα πράγματα δεν μπορεί παρά να είναι τραγικά για τον πλανήτη και η πιο πρόσφατη απόδειξη γι' αυτό είναι η ιαπωνική εταιρεία πυρηνικής τεχνολογίας Τέπκο που ακόμη και στην πρόσφατη κρίση του πυρηνικού ατυχήματος στη Φουκουσίμα επέμεινε να μην

ενημερώνει έγκαιρα και με σαφήνεια την ιαπωνική κυβέρνηση για τις εξελίξεις στην περιοχή του προβλήματος, ανατρέποντας έτσι και τον μύθο για την πειθαρχία και ικανότητα των Ιαπώνων. Και μάλιστα αυτό είναι η συνηθισμένη της τακτική καθ' όλη την περίοδο της λειτουργίας των εργοστασίων της! (2), πέραν του ότι σήμερα εξ ανάγκης (τουλάχιστον έτσι ισχυρίζεται) θα διοχετεύσει 11.500 τόννους ραδιενεργού ύδατος στη θάλασσα (3), πράγμα που είναι ενάντια στην περιβαλλοντική ανάγκη και στο διεθνές δίκαιο γιατί η θάλασσα δεν της ανήκει. Η διοχέτευση του μολυσμένου ύδατος στη θάλασσα θα χρησιμοποιηθεί ως προηγούμενο για διοχέτευση τέτοιου ύδατος στη θάλασσα ή σε ποταμούς και σε πιθανά άλλα ατυχήματα οπουδήποτε στον κόσμο με την επίκληση της ανάγκης.

Εδώ δεν μπορούμε παρά να σκεφθούμε την Τουρκία που ετοιμάζεται να κατασκευάσει πυρηνικό εργοστάσιο σε σεισμογενή περιοχή κοντά στη θάλασσα με κίνδυνο να καταστρέψει αυτό που τόσο εποφθαλμιά!

Πώς όμως κατέληξαν οι υπέρμαχοι της ιδιωτικής πρωτοβουλίας ότι η πανάκεια για τα προβλήματα της ανθρωπότητας ήταν η ιδιωτικοποίηση; Στην περίπτωση μάλιστα των πυρηνικών ή επίσης του νερού και των τροφίμων δεν πρόκειται για καταναλωτικά αγαθά, αλλά για είδη πρώτης ανάγκης που έχουν άμεση σχέση με την υγεία, για την οποία είναι φανερό ότι οι ιδιώτες δεν ενδιαφέρονται. Εξάλλου με μόνο γνώμονα το κέρδος πώς θα ήταν δυνατόν να ενδιαφερθούν; Ο βασικός υπέρμαχος του φιλελευθερισμού Μίλτον Φρήντμαν θεωρούσε ως μόνο κίνητρο το κέρδος και χλεύαζε την εταιρική κοινωνική ευθύνη ως υποκρισία. Πώς λοιπόν, με τέτοια άμεση και ομολογημένη ιδιοτέλεια και απόρριψη ευθύνης, αφέθηκε η πυρηνική ενέργεια στα χέρια των ιδιωτών, όταν οι φιλελεύθεροι βλέπουν την ιδιωτική πρωτοβουλία έτσι;

Εδώ λοιπόν γίνεται προφανής η ευθύνη των ανθρώπων για τη γνώμη που εκφράζουν και για την επιπολαιότητα ή τον συμφεροντολογισμό που τους ωθεί στο να την εκφράσουν. Η γνώμη βέβαια δεν μπορεί παρά να είναι ελεύθερη, ωστόσο η ευθύνη

παραμένει ακέραιη και έτσι πρέπει να την αντιμετωπίζουμε. Αυτό δεν σημαίνει επίκριση, αλλά κατανόηση της σοβαρότητας της άποψης, και περισσότερο όταν αυτή εκφράζεται από θέση ισχύος.

Το ανθρωπολογικό υπόβαθρο ως κινητήρια δύναμη

Είναι προφανές ότι ο σημερινός άνθρωπος πρέπει να σκεφθεί σοβαρά για την ευθύνη του απέναντι στα προβλήματα. **Οι κενές και ανόητες ιδεολογικές προσκολλήσεις σε κράτος ή ιδιωτική πρωτοβουλία πρέπει να λήξουν, γιατί τα πράγματα έχουν ένα κοινό και βαθύ ανθρωπολογικό υπόβαθρο που κινητοποιεί τις πράξεις** και από το οποίο δεν πρόκειται ποτέ να απαλλαγεί, παρά μόνον αν θελήσει πραγματικά να το εξευγενίσει. Το κέρδος σε οποιαδήποτε μορφή του είναι αντίθετο σε κάτι τέτοιο, γιατί ως κέρδος μπορεί να νοηθεί το οικονομικό, το πολιτικό, το εθνικό, το θρησκευτικό, το στρατηγικό, το ατομικό, το ψυχολογικό και καθετί που αποβλέπει σε υπερίσχυση. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να υπάρχουν θεσμοί, αλλά απλώς ότι δεν πρέπει να έχουμε αυταπάτες για την τελειότητα των θεσμών χωρίς τη δική μας συνδρομή και να εφησυχάζουμε.

Αυτή η αλήθεια δεν είναι θεωρητική αλλά αντίθετα άμεσα πρακτική και επηρεάζει την πράξη τόσο γρήγορα και πλατιά που διαφεύγει της προσοχής. Μαζί δε με τον φόβο θανάτου, που οδηγεί τον άνθρωπο να ενδιαφέρεται μόνον για ό,τι συμβαίνει κατά τη διάρκεια της δικής του ζωής, καταλήγουν αδίστακτα σε πράξεις που βάζουν σε κίνδυνο όλη την ανθρωπότητα και τον πλανήτη, επειδή το κακό θα συμβεί μετά τον δικό του θάνατο. Είναι εμφανής εγωκεντρισμός, αλλά η ψυχολογική αυτή διαπίστωση δεν αθώνει κανέναν ως δικαιολογία ότι είναι διαπίστωση για την συντριπτική πλειονότητα των ανθρώπων. Τα αποτελέσματα αυτού του εγωκεντρισμού είναι προφανή όταν εκφράζεται από άτομα μεγάλης ισχύος πολιτικής, οικονομικής και άλλης.

Η ανθρωπότητα και ο κόσμος ως ενότητα επιβάλλουσα ευθύνη

Και όμως μια μικρή στροφή στην προσοχή της συνείδησης όλων θα μπορούσε να πυροδοτήσει τεράστιες αλλαγές στην κοινωνία. **Αλλά**

δυστυχώς η έννοια «ανθρωπότητα» απορρίπτεται από τους περισσότερους ακόμη και από πολλούς διανοητές. Η μη αναγνώριση του ισχυρού συνόλου οδηγεί σε δουλεία. Φυσικά αυτό, αν και κακό, είναι καλύτερο από το ενδεχόμενο να αναγνωρισθεί το σύνολο ως ισχύς και όχι ως ενότητα, γιατί η ομαδική ιδιοτέλεια είναι χειρότερη από την ατομική.

Μπροστά στον άνθρωπο λοιπόν ανοίγονται ορίζοντες με δύσκολες επιλογές, που είναι δύσκολες γιατί ο άνθρωπος πάντοτε φοβάται:

(α) μήπως στην ενότητα χάσει την ατομικότητά του, πράγμα που είναι παντελώς αβάσιμο,

(β) μήπως χάσει την υπεροχή του, ατομική ή συλλογική, πράγμα που πρέπει να παρέλθει ως παρελθόν, και

(γ) μήπως αναγκαστεί να αντιληφθεί τα υπανθρώπινα βασίλεια με διαφορετικό τρόπο και έτσι χάσει τη βεβαιότητα ότι η ανωτερότητά του τού εγγυάται και την άπληστη χρήση τους και μάλιστα χωρίς ευθύνες και υποχρεώσεις, γιατί μέχρι τώρα ήταν αναντίρρητη η φύση τους ως αντικειμένων προς «ελεύθερη» χρήση.

Τόσο απλές είναι οι επιλογές, αλλά δύσκολες γιατί έρχονται αντιμέτωπες με εκείνο το στρεβλό ανθρωπολογικό υπόλειμμα ή το στρεβλό υλικό της ανθρωπότητας (4).

Αναφορές:

(1) Ζήσης Γιάννης, "[Ολοκληρωτισμός και Ανθρωπολογική Συστημική Παθογένεια](http://solon.org.gr)", solon.org.gr, 4/3/2011

(2) Ζηργανου Νικόλα, "Παράδοση στην Ιαπωνία η απόκρυψη στοιχείων", enet.gr, 3/4/2011

(3) "Η Τέπκο θ' απορρίψει 11.500 τόνους ραδιενεργού ύδατος στη θάλασσα", imerisia.gr, 4/4/2011

(4) Απόσπασμα από τη φράση του Εμμάνουελ Καντ: «Από τόσο στραβό ξύλο, όπως είναι εκείνο από το οποίο έχει γίνει ο άνθρωπος, δεν μπορεί να κατασκευαστεί τίποτα εντελώς ίσιο», Berlin Isaiah, "Το στρεβλό Υλικό της Ανθρωπότητας", εκδ. Κριτική, σελ. 7

5 Απριλίου 2011

Ιωάννα Μουτσοπούλου, Δικηγόρος
Μέλος της Γραμματείας της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ

Φωτό:wikimedia